

לשון הפך

ידיעון "שיאון"

שיאון

מרכז ישראליות
להרחבת מלאכתיות
וטיפוח בע"מ

שלום רב,
גליון 19 - פברואר 2005

● לוח פרים חדש הופץ, הסברים וניתן לקרוא בהמשך דף המידע.

● שיאון - אתר אינטרנט חדש: יצאנו עם אתר חדש,

כתובתו: www.sion-israel.com

● באם יש הערות / הארות , אנא העבירו אלינו, תיהנו.

● תערוכת פרות - במסגרת תערוכת "משוג" בגני התערוכה

יש בכוננתנו לקיים תערוכת פרות. התערוכה תתקיים ביום ג', 1.3.05, בין השעות: 13:00 - 10:00.

ביום התערוכה, לא נבצע שירותי הזרעה מלאכותית כך שנוכל ללנס את המזריעים ביום מיוחד זה. שימו לב לפרסומים - כולם מוזמנים.

בברכה
שאול רשף

התערוכה
אתר צפון
דואר שר"ד 30099
טל' 04-6540142
פקס 04-6545486
E-Mail
north@sion-israel.com

אתר דוד
ד"ר שקדמיו 79800
טל' 08-8592812/3
פקס 08-8593381
E-Mail
south@sion-israel.com

טבלה 4: פרים להזרעת בעלות

תערוכה	אחוז שימוש	המלטה קשה	תמותת ולדות	חמ"מ PDC04	שם הפר ומספח
נבחנו בעלות	15	1.7	1.7	703	סופון
	15	1.0	1.0	502	מטב
	15	1.7	1.7	501	גלס
נבחן במבחרות	16	-1.3	-1.4	498	סקוב
	5	0.9	-0.4	458	בר
נבחנו בעלות	7	1.2	1.1	401	רצוף
	7	-0.1	-0.1	377	לן
צעירים מנבחים					
מנבחים בעלות	10	1.2	-0.1	498	סניר
	10	1.4	0.1	436	קרון

פרים צעירים מנבחים

אנשה 3651 ו-סקווור , פרים נפוצים בעדר כמיר"ד לוח אנו מפורסמים פרים שלהם בנות רבות בעדר ושדומתם ערין זמינה ולפנינו. מקורן ואנשה הזרעו כ-160,000-200,000. בהתאמה ושניהם אינם בחיים יותר. שניהם פרים שהשאירו חותם מאוד חיובי בעדר הישראלי ול רפתן שרואה ערין להשתמש בזרעם ועל. כיוון שהם לא מתווננים באחוזי ההזרעה הרגילים, יש לנאם מראש עם המזריע על שימושים ברפת.

הפרים הצעירים נבחנו מ-5 קווי דם שונים שחלקם ישראלים וחלקם אמריקאים, טבלה 5. נמצאים היום פרים צעירים רבים בער"מ גבוהים אולם אנו מנסים להקפיד על פיזור הקווים המגנים ולבחור גם צעירים בעל ערכי חמ"מ נמוכים יותר. מרבית המנבחים שנבחנו הם מקווים חלביים, פרויות בנותיהן טובה וההזרעות היא סנירה. אם ממליצים על פיזור שווה בין חמשת המופיעים בכל לוח כ-2% הזרעות לכל אחד. למעט "סירה" שסיים את הזרעות המבחן שלו רגילים במקביל לשידור תוכנית השידור בגומות. מסופני המזריעים יפקחו על מספר הזרעות במבחרות בכל משק ומד עם טיפוס המבחן הרגיל ומשיקם להזריע צעירים מנבחים אלו בבחורות בלבד. סך כלל ההזרעות של כל צעיר מנבחי מגיע ל-3,000 הזרעות ולאחר מכן הוא מתחלף בצעיר מנבחי אחר.

טבלה 5: צעירים מנבחים

שם הפר ומספח	אב*אב האם משק המוצא	חמ"מ PDC04	ד"ג חלב	% שומן	% חלבון	סל"ס	פורות	השרדות	עטין כללי	רגלים כללי
סובול	7243	674	322	0.05	0.03	-0.33	2.79	143	101	97
טרנטה	7318	646	632	-0.02	0.00	-0.10	-0.72	23	103	104
מרגו	7277	622	453	-0.02	0.04	-0.18	2.09	5	102	103
דיסקו	7225	547	171	0.13	0.06	-0.25	1.06	48	107	106
סירה ET	7214	521	411	0.03	0.01	0.00	0.96	71	95	100

סיכום

לוח הפרים משקף את שינויי האינדקס ופריים חלביים בעלי פוריות גבוהה והזרעות טובים יקבלו דרוג טוב יותר. למרות זאת, יש עדיין חשיבות לפרסום של מספר פרים רגילים בלוח ל"איון" השידורים של כלל הפרות בעדר. אנו עדים היום לקווים גבוהים טובים אשר רמתו רבה לעדר הישראלי בעיקר בתכונות הייצור, פוריות הבנות והישרדותן, אולם חובה עלינו לתת את הדעת על שימוש בקווים דם חדשים בתוך גזע ההולשטיין וזאת כדי לשמור על שונות חשובה ליעדי הטיפוח העתידיים. הנושא מורגש בעיקר באוכלוסיית העתודות שלנו שנים מתוכננים להם פרים מקווים דם חדשים. ניהול גנטי מסודר של הרפת מתאפשר בשיטות פעולה הזדק עם מודריים/ות מקצועיים - פעולה המומתת לטווח הקצר והארך בידי גנטי נכון המתאים לצרכי הרפת המקומית. אנו ממליצים ליצור קשר עם מעוררות הטיפוח דרך אתרי האינטרנט או ישירות בטלפון ולהזמין אותנו לייעוץ מקצועי ברפת.

בברכה לכולם
ד"ר יואל זרון

הטבלה מציגה יציבות המלחוח אותנו כבר זמן רב ולמעשה רק בר 1966-1 ל-3884 "שיפור" את יחידות החמ"ט שלהם בצורה ניכרת וכל שאר הפרים נשארו בצורה דומה בין שני המבחנים.

פרים יציבא מהלחוח - השינוי באינדקס "החמור" במיוחד עם הפרים הריכוזיים. אקסון 3981 הוא דומא טובה לך. תכונת הייצור שלו מראות על אחוזי שומן ומלבן גבוהים עם 356-ק"ג חלב. הוא למעשה לא השתנה בכלל בין שני המבחנים אולם האינדקס החדש "הוריד" אותו ל-315 יחידות חמ"ט לעומת סף תחתון של הלחוח הנמצא ב-377. רוגי 3867 יצא גם הוא מהלחוח וזאת בשל רמת הפוריות של זרמתו ורמת חמ"ט נמוכה המתבססת על אחוז שומן ברוח ושליליות בחלב, 105-ק"ג, שני גורמים אשר האינדקס החדש אינו "מיטיב" אותם. טורפץ 3872 יצא מהלחוח וזאת בשל רמת יחידות חמ"ט נמוכה ונוסף קווי הדם שלו (אחיו של טורפדו 3881) ותכונת אופן ההמלטה שלו הגבוהה מהרצוי. מידן 3758 היה פר להזרעת עגלות אשר קווי הדם שלו היה שונה. גם הוא, האינדקס החדש "קנס" אותו וערכי החמ"ט שלו הביאו אותו לרמה נמוכה מערכי החמ"ט של הלחוח הנוכחי. לדעתנו, קווי הדם של "מידא" - אביו של מידן, החדרי שונות גנטית חשובה לעדר.

הזרעת עגלות - המלצת שיאון להזרעת עגלות היא בפיזור רחב של פרים, טבלה מס' 4. ממשק מידן עגלות טוב, יאפשר למשק לנצל את כל פרי הלחוח המתאימים ולא יגביל אותו לפרים מועטים שלהם מבחן לתכונות המלטה טובות במיוחד אולם בעלי ערכי חמ"ט נמוכים. בלוח הנוכחי המלצנו על 9 פרים אשר לחלקם ערכי חמ"ט גבוהים - "סופון", "מסב", "גלס" ו"סקובו" ולחלקם ערכי חמ"ט נמוכים יותר אולם בעלי מבחן המלטה טוב מאוד - "יצוף" ו"לין". זרמת "סופון" ו"גלס" היא פורה ולכן אנו ממליצים במשקים שממשק גידול העגלות שלהם פחות טוב להזריע אותם בהזרעה שרפה או שלישית בעגלות שלא התעבה בהזרעה ראשונה. הפך "בר" מומלץ באחוז שימוש נמוך משום שהוא הזריע כבר כ-5,000 הזרעות בעגלות אונזי מוכנים למבחן ההמלטה שלו. בנוסף יש שני פרים צעירים מבטיחים המיעודים רק להזרעת עגלות ואיננו ממליצים להמשיך להזריע אותם מוגרמ.

היכולות להטיט בסופו של דבר את היעד היעקרי. בלוח הנוכחי אפשר לזהות מספר כיוונים גנטיים לתכונות המרכזיות:

- פרים חלבניים** - סקובו, מוח, מסב, מלפון
- פרים וילנוזיים** - טורפדו, דנדן, בר, יצוף
- פרים משפרי סת"ס** - סופון, לין, דנדן, בר
- פרים משפרי פוריות** - סופון, גובר, גלס, סקובו
- פרים משפרי עטין** - דנדן, מרטיה, יצוף, סופון
- פרים משפרי רגלים** - דנדן, טורפדו, לין

שינויים בין הלוחות

הפרשים בין הלוח האחרון לנוכחי קיימים להשוואה בשל מספר השינויים שחלו במקרים אחרים נתונים בפרק זמן קצר. טבלה 3 ממחשה את ההבדלים כאשר בסך ההשוואה הוא לוח הפרים הקודם ושנוי הבסיס - 1995. לכל הפרים הוספו 276 יחידות חמ"ט למבחנם החדש וזאת לפי האינדקס הישן שאינו כולל את ההישדרות. הפרש ביחידות חמ"ט לאחר שינוי הבסיס הוא שונה ועומד על 265 יחידות חמ"ט אולם הוא כולל גם את השינוי באינדקס והוא בטבלה 1.

טבלה 3: שינויים בין הלוחות - בסיס ההשוואה לוח אוגוסט 2004, אינדקס ישו

חמ"ט יצואר	חמ"ט יצואר	חמ"ט יצואר	חמ"ט יצואר	חמ"ט יצואר	חמ"ט יצואר	חמ"ט יצואר	חמ"ט יצואר	חמ"ט יצואר	חמ"ט יצואר		
2005	2004	2004	2004	2004	2004	2004	2004	2004	2004		
PD04	PD04	PD04	PD04	PD04	PD04	PD04	PD04	PD04	PD04		
שתי שנת	שתי שנת	שתי שנת	שתי שנת	שתי שנת	שתי שנת	שתי שנת	שתי שנת	שתי שנת	שתי שנת		
הבסיס ל-2000	הבסיס ל-1995	הבסיס ל-1995	הבסיס ל-1995	הבסיס ל-1995	הבסיס ל-1995	הבסיס ל-1995	הבסיס ל-1995	הבסיס ל-1995	הבסיס ל-1995		
448	-35	883	918	3881	טורפדו	448	-35	883	918	3881	טורפדו
703	16	932	916	3811	סופון	703	16	932	916	3811	סופון
656	81	938	857	3961	גובר	656	81	938	857	3961	גובר
501	-63	778	841	3908	גלס	501	-63	778	841	3908	גלס
435	48	833	785	3822	דנדן	435	48	833	785	3822	דנדן
490	31	790	759	3904	מרטיה	490	31	790	759	3904	מרטיה
401	48	788	740	3889	ראצף	401	48	788	740	3889	ראצף
502	60	774	714	3869	מסב	502	60	774	714	3869	מסב
458	134	808	674	3966	בר	458	134	808	674	3966	בר
498	37	683	646	3803	סקובו	498	37	683	646	3803	סקובו
458	-6	634	640	3903	מוח	458	-6	634	640	3903	מוח
420	9	661	652	3958	מלפון	420	9	661	652	3958	מלפון
377	105	653	548	3884	לין	377	105	653	548	3884	לין
פרים יציבא מהלחוח											
315	-6	778	784	3981	אקסון	315	-6	778	784	3981	אקסון
376	-26	700	726	3872	טורפץ	376	-26	700	726	3872	טורפץ
436	-10	847	857	3867	רוגי	436	-10	847	857	3867	רוגי
181	-10	557	567	3758	מידן	181	-10	557	567	3758	מידן

טבלה 1: ההבדלים בתכונות הייצור

תכונה	התקדמות גנטית	הפרש בין שנות הבסיס	תכונה
ק"ג חלב	163	56	ק"ג חלב
ק"ג שומן	23.1	6.6	ק"ג חלבון
ק"ג חלבון	20.0	6.3	שומן %
שומן %	0.16	0.04	חלבון %
חלבון %	0.14	0.04	סת"ס
סת"ס	-0.32	-0.1	פוריות גנות
פוריות גנות	0	0.2	השרדות
השרדות	149	80	PD04
PD04	805	265	

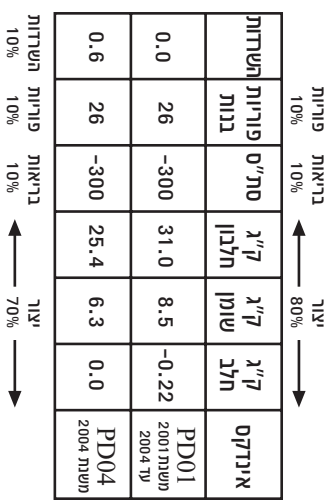
טבלה 2: ההבדלים בתכונות השיפוט

תכונה	התקדמות גנטית	הפרש בין שנות הבסיס	תכונה
עטין כללי	8.4	2.0	עטין כללי
רגלים כללי	4.6	1.1	רגלים כללי
גודל גוף	4.7	1.7	גודל גוף
אופי חלבוני	2.2	1.3	אופי חלבוני
ציון כללי	6.6	1.9	ציון כללי
סטיות התקן	6	6	סטיות התקן
הגנטיות			הגנטיות

סקירות לוח פרים, ינואר 2005

לוח הפרים של ינואר 2005 הינו לוח המתבסס על 13 פרים נבחרים, 5 פרים צעירים מבטיחים ועוד שני פרים צעירים מבטיחים המתוכננים להזרעה בעגלות. הלוח הינו תוצאה של שני שינויים שהתחשו לאחוזיהם אשר דרוג הפרים כיום הוא לפי החמ"ט החדש = PD04:

- שינוי האינדקס:** לאחר כ-15 שנה, אינדקס הטיפוח שונה בעיקר במרכיב ק"ג חלב, מקדם של 22%- לאיפוס וכן נוספה תכונת ההישדרות לאינדקס. יחס החלבון שומן נשאר על 1:4, בהתאמה. כאשר חלק את מרכיבי האינדקס החדש אפשר לזהות שתכונות הייצור מהוות כ-70% ואילו תכונות בריאות הטטין (סת"ס), פוריות והישדרות מהוות כל אחת מתן כ-10%.

2. שינוי שנת הבסיס: מידוי חמש שנים משנתה הבסיס הנוני במבחן הפרים לתכונות הכלולות באינדקס וזאת בהתאם להנחיות האינטרנול. האינטרנול מאגד בתוכו כ-30 מדינות השולחות בצורה סדירה את נתוני מברון הפרים שלהם וזאת בהתאם למדיניות מוסכמת של הארגון. מצב זה מאפשר בחינה של פרים רבים מחו"ל בתנאי הארץ הנוכחית. הבסיס הקודם הוא המבכיריות שנולו בשנת 1995 ואילו הבסיס החדש הן המבכיריות שנולו בשנת 2000. כלומר, אומדן ההורשה הגנטי של ממוצע המבכיריות שנולו בשנת 2000 שווה ל-0.0 שנות הבסיס גורם לירידה בכל הערכים הגנטיים של הפרות והפרים כאחד. טבלה מס' 1 ממחישה את ההפרשים של שנת הבסיס 1995-2000. מהטבלה אפשר לראות שההפרש המולד של כל התכונות לפי אינדקס הטיפוח החדש הוא 265 יחידות. כלומר, פרה/פר שהיו באומדן גנטי של 800 חמ"ט ירדו לאומדן של 535 חמ"ט.

גם בתכונות השיפוט המופני קיימים שינוי בעקבות שינוי שנת הבסיס וטבלה מס' 2 מייצגת את ההפרשים וההתקדמות במשך 10 שנים בתכונות אלו. סטייה ממוצע של כל תכונה ב-6 נקודות מצביע על הבדל מובהק ולמטה מזה רק על נגמה.

בעקבות שינוי השינויים שהוזכרו לעיל, הפרים שינוי בעיקר את דירוגם בלוח כאשר ברובם נשארו. המרווח במח"ט בין הפר הראשון בלוח - סופון 3811 לאחרון בלוח - לין 3884 הוא של 326 יחידות חמ"ט. מרכז הלוח מקבץ 10 פרים המתחילים ב-502 חמ"ט ומסתיימים ב-401 חמ"ט שההבדלים ביניהם הם נמוכים. לוח הפרים מגוון בתוכו פרים אשר אבותיהם הם קווי דם נפוצים מאוד בעדר - "סקור", "אפי", "פצפון" לעומת פרי שיקווי הדם של אבותיהם אינם נפוצים - "מרקו", "ברודין", "סליו", לקווי הדם יש משמעות חשובה היום באשר העדר הישראלי הנו עדר קטן יחסית וחובה עלינו להיזהר ולפתוח את קווי הדם לאפשרויות נוספות בעתיד. נקודת ז' בולטת בקביעת אחוזי השימוש הארציים של הזרעות הפרים. עלינו לזכור שבמציאות שלוש השנים האחרונות מרבית הפרים נמצאים בממוצע כמעט 4 לחות וחלקם הגיע ליותר מ-50,000 הזרעות. המצב הנוכחי הוא תמיד על פיזור הזרעות רחב ושימוש בכל פרי הלוח בהתאם לעדו הפרות. כיום, במרבית הרפתות משתמשים בתכונות ניהול גנטיות אשר מודרכים מקצועיים בשיטת עץ הרפנות קובעים למשך חצי שנה את אחוזי השימוש של זרמת הפרים השונים בעדר. ההסתכלות על כלל העדר מבינה גנטית לאורך ציר הזמן יכולה להגשים את מטרת הרפת בצורה נכונה יותר לעומת שידור "פרטי ופרטי" לכל פרה ופרה בעדר בהסתמך על תחושות בטן או אמונות